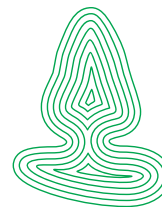

Oppdragsrapport
fra Skog og landskap

10/2010

BIOENERGIPROSJEKTET I AKERSHUS OG ØSTFOLD

- Brukerundersøkelse

Simen Gjølshjøl, Gunnar Wilhelmsen

skog+
landskap

NORSK INSTITUTT FOR
SKOG OG LANDSKAP

1. INNLEDNING

Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold var et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge Akershus og Østfold, Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Akershus fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold, Østfold fylkeskommune, Havass BA, Viken Skog BA. Prosjektet var et konkret tiltak for å nå nasjonale og regionale målsettinger om reduserte klimagassutslipp og økt bruk av bioenergi i Akershus og Østfold. Prosjektet engasjerte en prosjektleder (Grethe Walle) som gikk inn som pådriver og tilrettelegger i konkrete bioenergi prosjekter, og dette ble gjennomført i 2½ år (2007-2009).

Hovedmålet med prosjektet var å bidra til reduserte klimagassutslipp og økt verdiskapning for landbruket gjennom å stimulere til etablering og bygging av bioenergibaserte varmeanlegg. Hovedfokuset var å stimulere aktørene til å være med lengst ut i verdikjeden, eksempelvis ved å levere ferdig varme.

Prosjekteierne har et ønske om stadig å bli bedre, og har derfor tatt initiativet til en *brakerundersøkelse* blant de som kjenner og/eller har samarbeidet med prosjektet og prosjektleder. Prosjekteierne ønsket både en vurdering/evaluering av prosjektet og en analyse/anbefaling på nye utfordringer. Det var derfor ønskelig at både faglige (bioenergi) og organisatoriske (prosjektorganisering/drift) aspekter ble behandlet.

Spørreundersøkelsen ble formet som en påstandsanalyse, der intervjuobjektene skulle si seg mer eller mindre enig i en rekke utsagn. Påstandene var i utgangspunktet negativt formulert. Dette betydde selvfølgelig IKKE at vi trodde prosjektet og prosjektleder ble oppfattet slik, men fordi en slik spørsmålsform engasjerer og gir klarere svar.

Grunnen til at prosjekteierne bruker en ekstern virksomhet til å gjennomføre undersøkelsen, er at man antar at det da er lettere å få helt ærlige og frimodige svar, - også om eventuelle forhold av negativ karakter. Det er altså en forutsetning at prosjekteierne ikke skal få vite hvem som har avgitt svar.

Fylkesskogmester Jan Bjerketvedt, Fylkesmannen i Østfold ga Norsk institutt for skog og landskap i oppdrag å gjennomføre analysen, Undersøkelsen er utført av Simen Gjølshøj, Gunnar Wilhelmsen og Camilla Baumann.

2. SAMMENDRAG

Spørreundersøkelsen ble sendt til 48 personer med 48 spørsmål. 27 personer besvarte spørsmålene. I spørreundersøkelsen får prosjektet og prosjektleder gjennomgående positive tilbakemeldinger. Prosjektleder har vært involvert i 38 biovarme prosjekter og holdt 22 innlegg og foredrag om prosjektet og om bioenergi generelt og spesielt. Intervjuobjektene trekker frem positive resultater av nettverksetablering, kartlegging av aktører, leverandører og prosjekter, samt informasjonsdelen og kompetansebygging. Intervjuobjektene påpeker behov for ytterligere engasjement / informasjon, men da i større grad rettet mot lokale politikere, lokal administrasjon og lokal presse. Det blir foreslått flere temamøter (promotere vannbåren varme, veiledning på helhetsløsninger med andre fornybare energikilder), kurser og evalueringsmøter.

Det påpekes et klart behov for bedre kompetanse hos konsulenter og varmeentreprenører. Kompetansen ønskes dokumentert overfor prosjekteier før det inngås en rammeavtale.

I spørreundersøkelsen retter intervjuobjektene i særlig grad søkelyset mot beslutningsvegring i kommunene. Man savner generelt bedre kontakt, større forståelse for bioenergi i kommunen, og en mer konsekvent saksbehandling.

I en evt. fortsettelse anbefales å trekke inn nye aktører – f.eks de større energibedriftene i fylkene. Man savner lett tilgjengelig kompetanse for lønnsomhetsberegninger og anbudsbesvarelser. Man etterlyser en forklaring på hvorfor mange av de som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge til forstudier ikke har kommet videre i prosessen.

3. MATERIALE OG METODER

3.1 Generelt om undersøkelsen

Undersøkelsen ble gjennomført som en spørreundersøkelse og en påstandsanalyse i regi av Norsk Institutt for skog og landskap.

Spørreundersøkelsen ble utført på web (EasyResearch). Aktuelle intervjuobjekter fikk tilsendt et brev / e-post (se Vedlegg) som orienterte om undersøkelsen, - samt et spørreskjema (se Vedlegg). Svarfrist ble satt til 10 dager etter mottak (30. november). En påminnelse ble sendt 2 dager før fristens utløp til de som ikke hadde besvart, og en ytterligere påminnelse med svarfrist 07. desember.

3.2 Spørreskjemaet

Instituttet og Jan Bjerketvedt utarbeidet i fellesskap et skjema med ulike påstander. De enkelte spørsmål går fram av spørreskjemaet (se Vedlegg).

PÅSTANDSANALYSE

Spørreskjemaet inneholdt til sammen 48 påstander fordelt på 4 hovedområder:

A	Kompetanse	(12 spørsmål)
B	Synlighet, kommunikasjon og anseelse	(13 spørsmål)
C	Organisering og drift	(12 spørsmål)
D	Service, brukerbehandling og tilgjengelighet	(11 spørsmål)

I denne delen av undersøkelsen skulle intervjuobjektene si seg mer eller mindre enig/uenig i påstandene på en 6-delt skala fra 1 (helt enig) til 6 (helt uenig). Hvis spørsmålet kunne tilhøre gruppen "Vet ikke / ikke aktuelt" kunne intervjuobjektet hoppe over spørsmålet. Spørsmålet ville i så fall heller ikke telle med i gjennomsnittet.

UTDYPENDE SPØRSMÅL

I tillegg til påstandsanalysen ble intervjuobjektene bedt om å:

- Rangere viktigheten av prosjektets 3 hovedmål (1,2,3)
- Nevne 3 målområder hvor prosjektleder hadde lykket godt.
- Nevne noen gamle eller nye målområder hvor prosjektleder må bli vesentlig bedre
- Nevne noen helt nye områder som bør inngå i et nytt initiativ
- Nevne andre partnere/aktører som bør være med i et nytt opplegg
- Andre forhold som ønskes kommentert

INFORMASJON OM INTERVJUOBJEKTET

Til slutt i spørreskjemaet ble intervjuobjektet spurt om:

- Hvilken bransje han/hun tilhørte (7 bransjer)
- Arbeidssted (fylke)
- Stillingskategori (toppleder/selvstendig næringsdrivende), mellomleder, medarbeider)
- Hvilken person han/hun har hatt mest kontakt med
- Om det er en person i bioenerginettverket som han/hun har vært særlig godt fornøyd med
- Hvor ofte har han/hun vært i kontakt med prosjektleder i perioden 2007-9

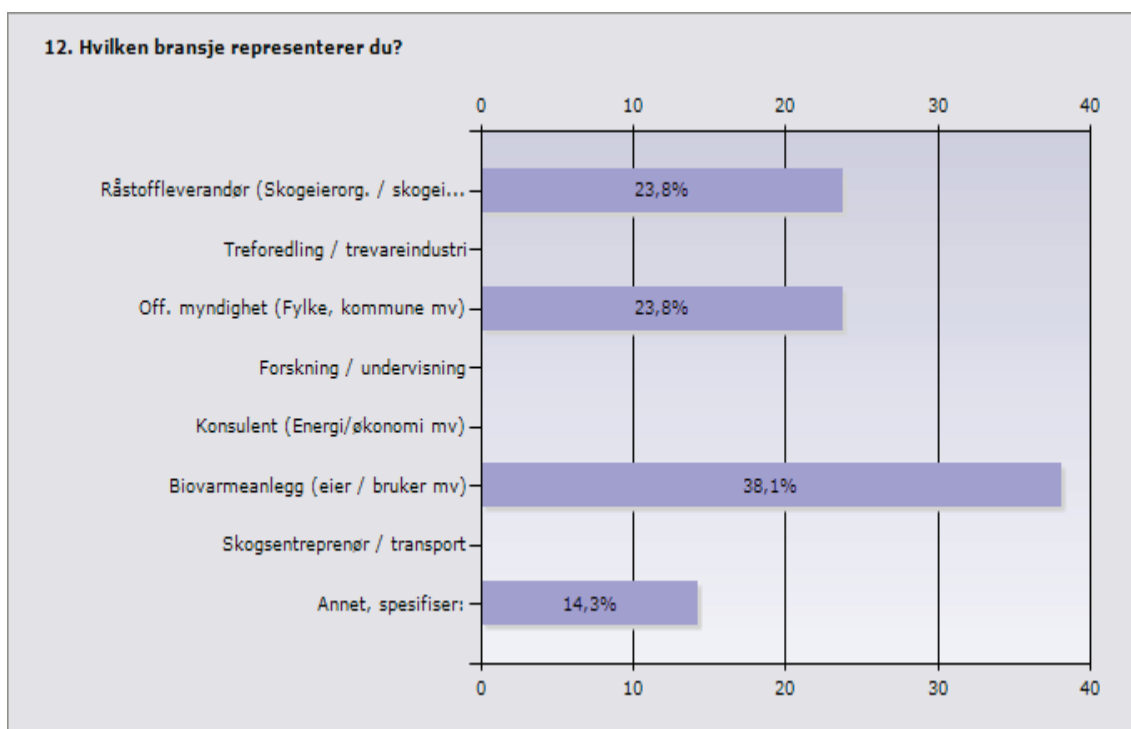
3.3 Utvelgelse av intervjuobjekter

Prosjektleder ble bedt om å utarbeide en liste over alle som i ulike sammenhenger har hatt kontakt med prosjektleder. Det er med andre ord ikke et tilfeldig utvalg, men en nødvendig begrensning som garanterer at intervjuobjektet vet hva det dreier seg om. Listen er bearbeidet og godkjent av Jan Bjerketvedt og instituttet. De aktuelle personer ble med andre ord utpekt uten hensyn til om en kunne forvente at intervjuobjektene ville være overveiende positive til eller negative til prosjektet og prosjektleder.

3.4 Om intervjuobjektene

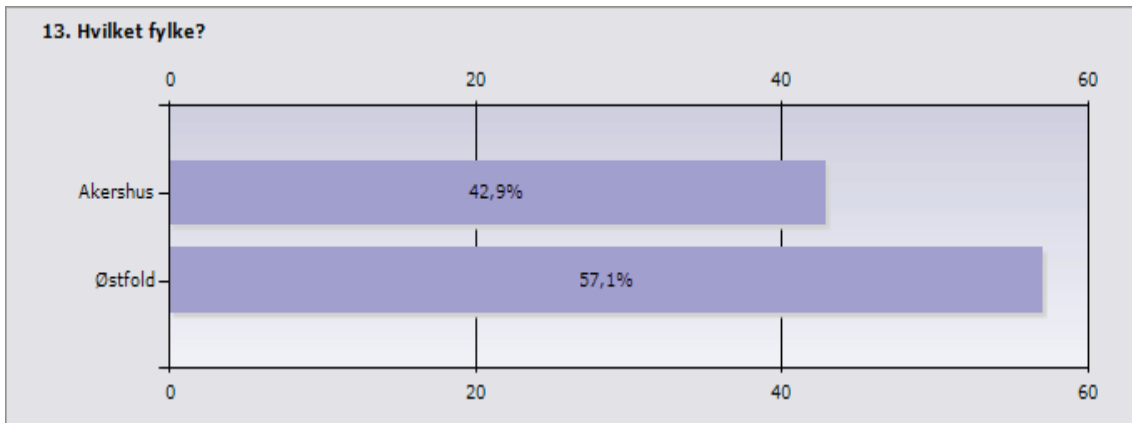
Fordeling på bransje

Materialets fordeling på bransje går fram av fig. 12. - "Hvilken bransje representerer du?". Det er flest representanter fra eiere / brukere av biovarmeanlegg, dernest en lik fordeling mellom råstoffleverandører og off. myndighet. Bak kategorien "Andre" skjuler det seg ideelle organisasjoner, kombinasjon skogeier / konsulent og interessent til gårdsanlegg.

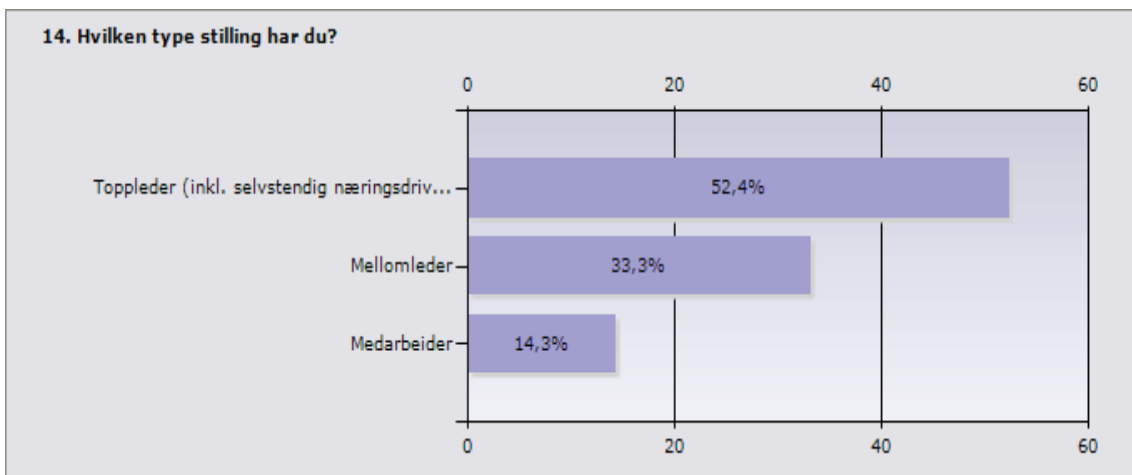
Arbeidssted

Til sammen 57,1 % av intervjuobjektene har arbeidssted i Østfold mens de resterende 42,9 % har sitt arbeidssted i Oslo / Akershus (fig 13 - "Hvilket fylke?").

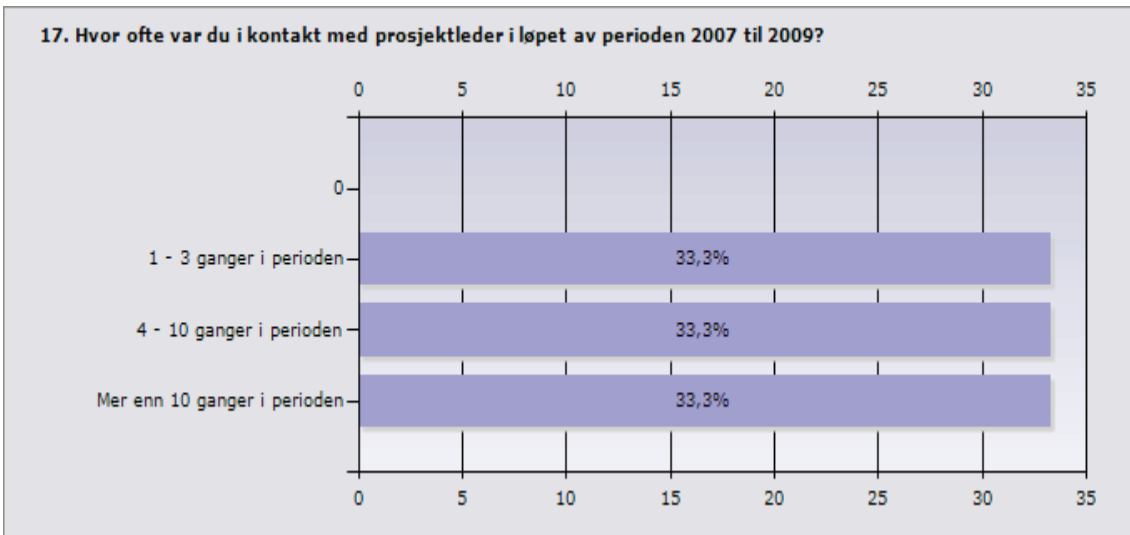
Stillingskategori

Av figur 14 – ”Hvilken type stilling har du?”, går det fram at det blant intervjuobjektene er en overvekt av personer med lederansvar (52,4 %).

Kontakthypighet

Intervjuobjektene ble også bedt om å angi hvor ofte de hadde vært i kontakt med prosjektleder. Svarfordelingen, som går fram av fig. 17 – ”Hvor ofte var du i kontakt med prosjektleder i løpet av perioden 2007-2009?”, viser en helt lik fordeling på de tre svaralternativene.

3.5 Representativitet

Undersøkelsen tar sikte på å være representativ for alle som har vært i kontakt med prosjektleder. Et viktig kriterium i utvelgelsen var blant annet at intervjuobjektene skulle kjenne relativt godt til prosjektleder, og at de kom fra virksomheter som kjenner bioenergibransjen og spesielt dette programmet i Akershus og Østfold. Man ønsket personer som "mener noe" om programmet, uten å ta hensyn til om synspunktene var positive eller negative.

Personene som ble utvalgt kjennetegnes av:

- Hyppig kontakt med prosjektleder
- Lederansvar
- Arbeidssted i Østfold eller Akershus / Oslo

Prosjekteierne oppfordres til selv å vurdere om i hvor stor grad undersøkelsen kan benyttes som en generell indikator om "folkets mening", om prosjektet og prosjektleder

3.6 Analyse av resultatene

Det er kun benyttet beskrivende statistikk for å presentere resultatene. Det er ikke gjennomført en statistisk analyse for å teste om eventuelle forskjeller mellom enkeltpørsmål, spørsmålsgrupper, bransjer osv er statistisk sikre, da dette vil gi en overdreven grad av vitenskapspreg på undersøkelsen i forhold til de reservasjoner som gjelder. Vi har også i liten grad brutt ned detaljmaterialet på ulike bransjer, stillingskategorier osv, da det lett blir svært få antall i hver gruppe og følgelig lett å mistolke små forskjeller.

3.7 Konfidensialitet

Norsk institutt for skog og landskap har garantert intervjuobjektene anonymitet overfor oppdragsgiver og prosjektleder. Vi vil derfor ikke presentere resultatene fra det enkelte skjema med bakgrunnsinformasjon, svar på spørsmål og utdypende kommentarer, da dette kan avsløre identiteten til den som har svart.

Spørreskjemaene oppbevares hos Skog og landskap. Datamaterialet kan stilles til rådighet for oppdragsgiverne, men først etter at Skog og landskap har foretatt en tilstrekkelig anonymisering av det.

4. RESULTATER

4.1 Påstandsanalysen

Det ble i alt utformet 48 påstander (spørsmålgruppe A til D) som ble forelagt 48 intervjuobjekter. 27 personer besvarte spørsmålene med en eller flere tallverdier og de fleste spørsmålene ble betraktet som relevante for det enkelte intervjuobjekt. Frekvensfordeling for det totale tallmateriale går fram av vedlagte stolpediagram.

Verdien 5 er den hyppigst benyttede verdien, med verdi 6 på andre plass. Nesten 70 % (ca 60 80) er uenige (verdi 5 og 6) i de negative påstandene, og det betyr at intervjuobjektene i hovedsak er positivt innstilt til prosjektet og prosjektleder på de områdene som inngår i undersøkelsen.

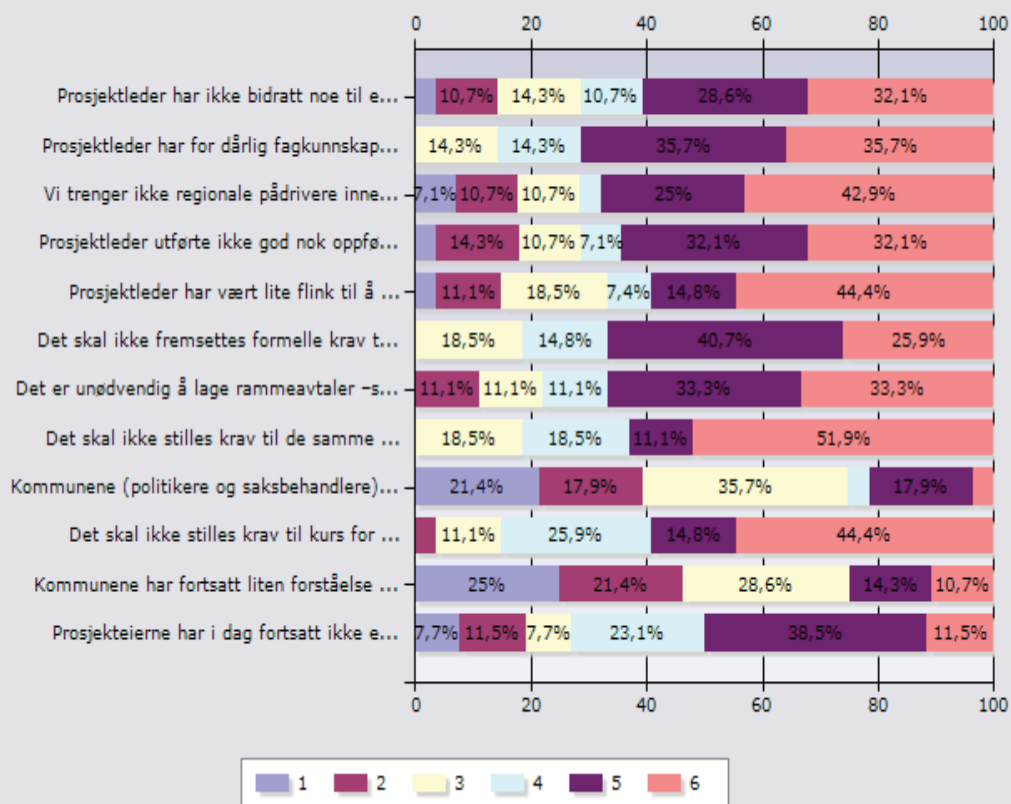
Vår vurdering er at prosjektleder må kunne si seg svært godt fornøyd med hovedtendensen i påstandsanalysen.

4.2 Det enkelte spørsmål

I en påfølgende oppsummering for spørsmålgruppene A – D har vi listet opp de enkelte spørsmål, gjennomsnittsverdier, antall svar, standardavvik, samt den prosentiske fordeling mellom svaralternativene. Selve spørsmålskjemaene for gruppene A – D følger rapporten som vedlegg.

A.	Kompetanse	Gj.snitt	St.av.	Ant
A 1	Prosjektleder har ikke bidratt noe til etablering og bygging av bioenergibaserte anlegg	4,44	1,55	27
A 2	Prosjektleder har for dårlig fagkunnskap om bioenergi	4,93	1,07	27
A 3	Vi trenger ikke regionale pådrivere innen bioenergibransjen. Prosjektleder ble ikke en naturlig faglig støttespiller og rådgiver for oss	4,55	1,73	27
A 4	Prosjektleder utførte ikke god nok oppfølging av prosjektene	4,44	1,60	27
A 5	Prosjektleder har vært lite flink til å gi oss anbefaling om rådgivere i andre fagmiljø	4,50	1,67	26
A 6	Det skal ikke fremsettes formelle krav til konsulenter som skal utrede energiløsninger i offentlige bygg ("autorisasjon")	4,73	1,08	26
A 7	Det er unødvendig å lage rammeavtaler –standardavtaler – med konsulenter og entreprenører	4,65	1,38	26
A 8	Det skal ikke stilles krav til de samme aktørene om basis-kunnskap for andre fornybare energibærere	4,96	1,25	26
A 9	Kommunene (politikere og saksbehandlere) får ikke den veiledning de trenger for å planlegge fremtidig bruk av bioenergi	2,89	1,50	27
A 10	Det skal ikke stilles krav til kurs for offentlige saksbehandlere	4,88	1,24	26
A 11	Kommunene har fortsatt liten forståelse for bioenergi	2,89	1,71	27
A 12	Prosjekteierne har i dag fortsatt ikke en faglig ansvarlig holdning til bruk av biomasse til bioenergi	4,08	1,50	25

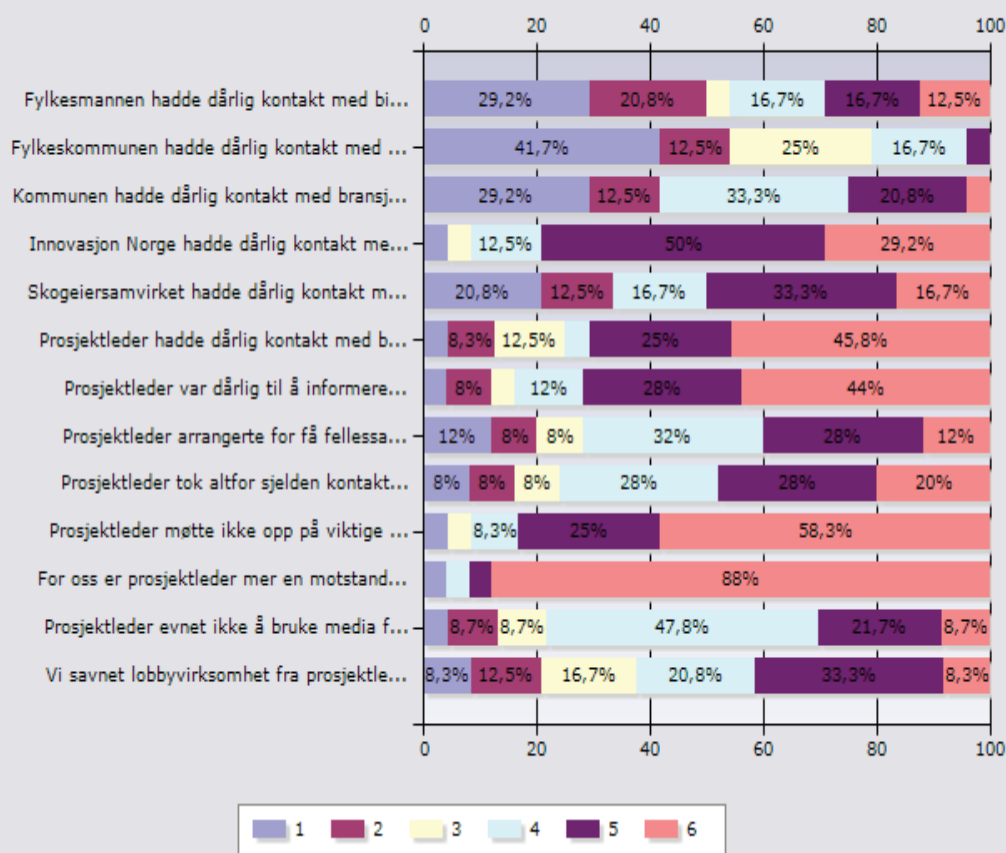
1. A. Kompetanse

B. Synlighet, kommunikasjon og anseelse

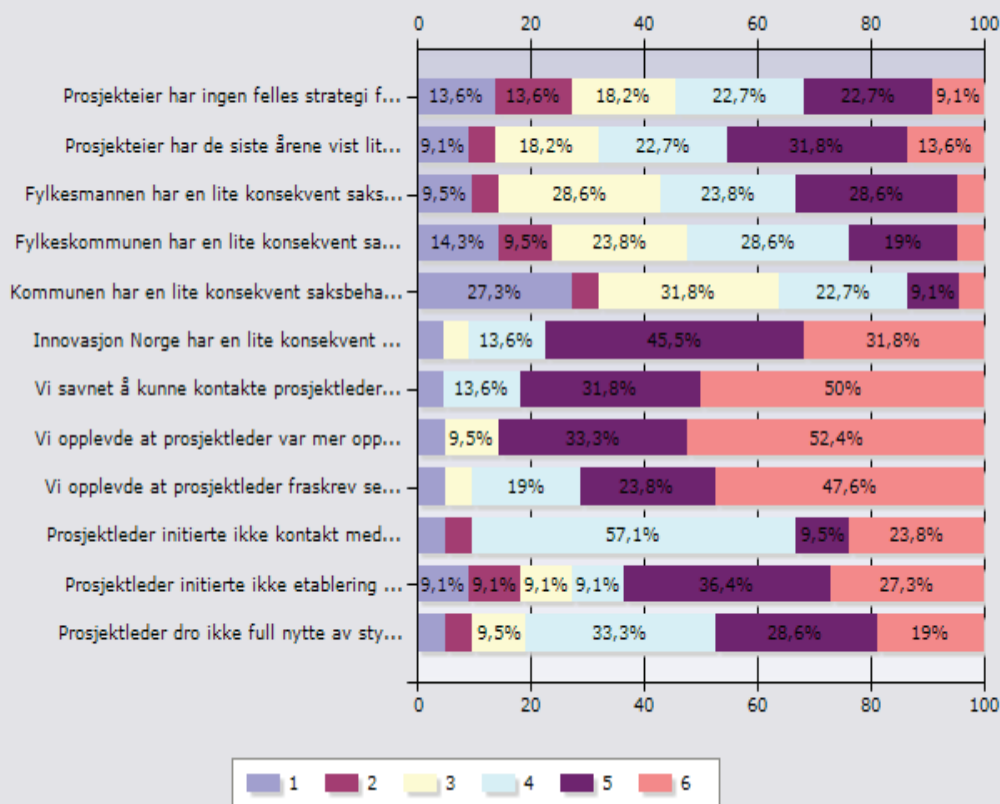
		Gj.snitt	St.av.	Ant.
B 1	Fylkesmannen hadde dårlig kontakt med bioenergibransjen / oss / meg	3,04	1,89	23
B 2	Fylkeskommunen hadde dårlig kontakt med bioenergi-bransjen /oss/meg	2,22	1,28	23
B 3	Kommunen hadde dårlig kontakt med bransjen / oss /meg	3,13	1,74	23
B 4	Innovasjon Norge hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg	4,91	1,16	23
B 5	Skogeiersamvirket hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg	3,74	1,89	23
B 6	Prosjektleder hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg	4,74	1,60	23
B 7	Prosjektleder var dårlig til å informere om viktige regler og bestemmelser for vår bransje	4,83	1,49	24
B 8	Prosjektleder arrangerte for få fellessamlinger for vår bransje	3,96	1,55	24
B 9	Prosjektleder tok altfor sjelden kontakt med meg/ vårt firma/organisasjon	4,21	1,53	24
B 10	Prosjektleder møtte ikke opp på viktige bioenergi arrangement	5,30	1,22	23
B 11	For oss er prosjektleder mer en motstander enn en samarbeidspartner	5,67	1,09	24
B 12	Prosjektleder evnet ikke å bruke media for å fronte prosjektet	3,95	1,21	22
B 13	Vi savnet lobbyvirksomhet fra prosjektleder overfor besluttede og finansierende instanser	3,82	1,50	23

2. B. Synlighet, kommunikasjon og anseelse

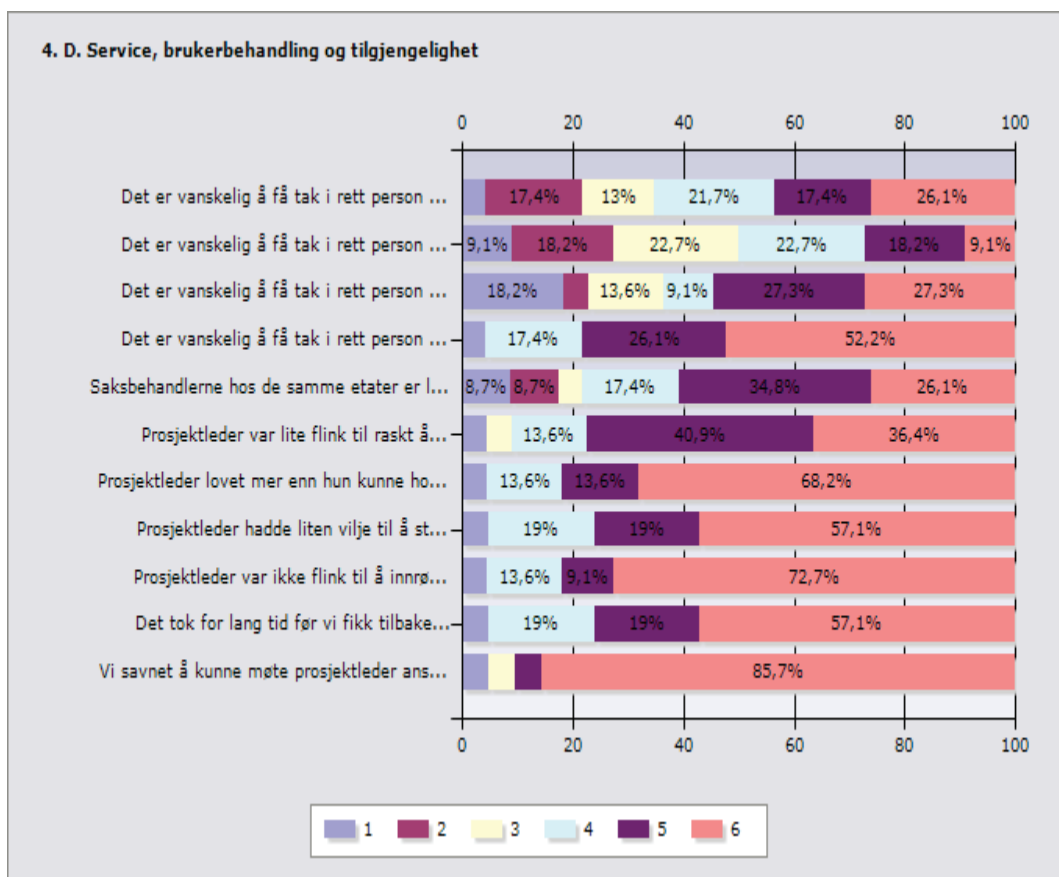

C.	Organisasjon og drift	Gj.snit	St.av.	Ant.
C 1	Prosjekteier har ingen felles strategi for å fremme bruk av bioenergi i fylket	3,55	1,57	22
C 2	Prosjekteier har de siste årene vist liten evne til omstilling mot bioenergi	4,04	1,46	22
C 3	Fylkesmannen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	3,71	1,35	21
C 4	Fylkeskommunen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	3,42	1,43	21
C 5	Kommunen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	2,95	1,50	22
C 6	Innovasjon Norge har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	4,91	1,19	22
C 7	Vi savnet å kunne kontakte prosjektleder utenom vanlig Kontortid	5,18	1,18	22
C 8	Vi opplevde at prosjektleder var mer opptatt av interne ting enn hensynet til brukerne	5,14	1,31	21
C 9	Vi opplevde at prosjektleder fraskrev seg ansvaret for problemer i faglige "gråsoner"	5,00	1,30	21
C 10	Prosjektleder initierte ikke kontakt med energiverkene i fylkene	4,33	1,27	21
C 11	Prosjektleder initierte ikke etablering av nettverk / samarbeid mellom bioenergi-aktører i fylket	4,36	1,65	22
C 12	Prosjektleder dro ikke full nytte av styringsgruppa/ prosjekteierne – for få møter	4,33	1,32	21

3. C. Organisasjon og drift

D.	Service, brukerbehandling og tilgjengelighet	Gj.snitt.	St.av.	Ant.
D 1	Det er vanskelig å få tak i rett person hos fylkesmannen	4,08	1,59	23
D 2	Det er vanskelig å få tak i rett person i fylkeskommunen	3,50	1,47	23
D 3	Det er vanskelig å få tak i rett person i kommunen	4,05	1,86	22
D 4	Det er vanskelig å få tak i rett person hos Innovasjon Norge	5,17	1,19	23
D 5	Saksbehandlerne hos de samme etater er lite innstilt på samarbeid	4,39	1,58	23
D 6	Prosjektleder var lite flink til raskt å finne den rette saksbehandleren for meg	4,95	1,21	22
D 7	Prosjektleder lovet mer enn hun kunne holde	5,36	1,21	22
D 8	Prosjektleder hadde liten vilje til å stå på når ting hastet	5,19	1,24	21
D 9	Prosjektleder var ikke flink til å innrømme feil og rette opp disse	5,41	1,22	22
D 10	Det tok for lang tid før vi fikk tilbakemelding ved henvendelse til prosjektleder	5,19	1,25	21
D 11	Vi savnet å kunne møte prosjektleder ansikt til ansikt	5,57	1,25	21

4.3 Gjennomsnitt og standardfeil

Den prosentiske fordeling av svaralternativene for spørsmålsgruppene A - D er benyttet til en enkel rangering mellom spørsmålene.

4.4 Forbedringsområder og sterke områder

I tabell 1 har vi rangert spørsmålene etter den beregnede gjennomsnittsverdien. Oppdragsgiver er sikkert interessert i mulige forbedringsområder, og vi anbefaler da å ta tak i problemstillingene med de laveste verdier.

Tabell 1. Spørsmålene rangert etter gjennomsnittsverdien

2,22 - B 2	3,95 - B 12	4,44 - A 4	4,96 - A 8
2,89 - A 9	3,96 - B 8	4,50 - A 5	5,00 - C 9
2,89 - A 11	4,04 - C 2	4,55 - A 3	5,14 - C 8
2,95 - C 5	4,05 - D 3	4,65 - A 7	5,17 - D 4
3,04 - B 1	4,08 - A 12	4,73 - A 6	5,18 - C 7
3,13 - B 3	4,08 - D 1	4,74 - B 6	5,19 - D 8
3,42 - C 4	4,21 - B 9	4,83 - B 7	5,19 - D 10
3,50 - D 2	4,33 - C 12	4,88 - A 10	5,30 - B 10
3,55 - C 1	4,33 - C 10	4,91 - B 4	5,36 - D 7
3,71 - C 3	4,36 - C 11	4,91 - C 6	5,41 - D 9
3,74 - B 5	4,39 - D 5	4,93 - A 2	5,57 - D 11
3,83 - B 13	4,44 - A 1	4,95 - D 6	5,67 - B 11

Av tabellen fremkommer det at man konkret savner:

- Bedre kontakt med fylkeskommunene (B2)
- Bedre veiledning om bioenergi til politikere og saksbehandlere på kommunalt nivå (A9)

- Større forståelse for bioenergi i kommunen (A11)
- En mer konsekvent saksbehandling i kommunen for bioenergisaker (C5)
- Bedre kontakt mellom fylkesmann-kontoret og bransjen (B1)

På den positive siden kommer blant annet:

- Prosjektleder evnet å bruke media for å fronte prosjektet (B11)
- Prosjektleder var tilgjengelig ansikt til ansikt (D11)
- Prosjektleder var flink til å innrømme feil og rette opp disse (D9)
- Prosjektleder lovet ikke mer enn hun kunne holde (D7)
- Prosjektleder er for oss en samarbeidspartner (B10)
- Kort tilbakemelding ved henvendelse til prosjektleder (D10)

Det fremkommer klart en trend hvor intervjuobjektene retter sin kritikk mot myndighetene – spesielt kommunen (B2 – C5), men man samtidig ønsker å fremheve prosjektleders positive sider (B11 – D10).

4.5 Resultat pr påstandsgruppe

Påstandene i undersøkelsen er gruppert i 4:

- Kompetanse
- Synlighet, kommunikasjon og anseelse
- Organisering og drift
- Service, brukerbehandling og tilgjengelighet

Illustrasjonene for gruppe A - D viser gjennomsnittskarakter for alle spørsmål innen hver gruppe. Det er ingen forskjell på gruppe A, B og C, mens gruppe D, "Service, brukerbehandling og tilgjengelighet", skiller seg klart ut i positiv retning.

4.6 Svar pr stillingskategori, gjennomsnitt for hele skjemaet

Det er ingen sikker forskjell mellom stillingsgruppene. Noe annet var kanskje heller ikke å vente, for det er antagelig liten forskjell i holdninger og meninger mellom en mellomleder i en stor organisasjon og en toppleder i en liten. Man må også ha i mente at over 50 % av intervjuobjektene var toppledere og/eller selvstendig næringsdrivende.

4.7 Målområder hvor man har lykket godt i prosjektperioden

Intervjuobjektene ble bedt om å nevne 3 målområder hvor prosjektleder har lykket godt i perioden. Svarene er listet opp i tabell 2.

Tabell 2. Målområder hvor man har lykket godt

Nettverk:	Informasjon:
<ul style="list-style-type: none"> • Etablere nettverk • Etablere nettverk for aktører • Nettverksetablering 	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon til aktøren • Tilrettelegge for og utarbeide info • Raskt ut med e-post, og god spredning • Aktiv på møter og arrangement • Informasjon til de som ønsker å etablere anlegg • Bidro med å holde temaet bioenergi aktuelt

4.8 Områder hvor prosjektet må bli vesentlig bedre.

Det ble også spurt om det er gamle eller nye målområder / arbeidsoppgaver hvor prosjektlederen må bli vesentlig bedre. Svarene er listet i tabell 3.

Tabell 3. Målområder / arbeidsoppgaver hvor prosjektlederen må bli vesentlig bedre

Lønnsomhetsvurderinger	Oppfølging av kontakter og prosjekter Oppsøkende kontaktvirksomhet
Skape flere felles arenaer Utvide kontaktflaten mot bransjen og skogeierne	Mer synlighet, har aldri personlig blitt kontaktet av prosjektleder
Informasjon og kompetanseheving mot offentlige og kommunale virksomheter	Prosjektet burde muligens fortsatt og tatt del i kommunenes klima- og energiplaner

4.9 Nye områder som prosjekteierne bør arbeide med.

Spørsmålet om helt nye områder som bør inngå i et eventuelt nytt initiativ ga følgende kommentarer som er gjengitt i tabell 8.

Tabell 4. Nye områder som prosjekteierne bør arbeide med

<i>Informasjon:</i> - Info / påvirkning direkte til politikere i kommune og fylke. - Info mot lokal presse, mot lokal administrasjon og mot lokal politisk ledelse	<i>Evalueringsmøter</i> hvor status for bioenergi oppdateres og presenteres. Hva som har skjedd er like viktig som hva som er aktuelt. Viktig med erfaringsutveksling sammen med beslutningstakerne (politikere).
Lokale <i>temamøter</i> for politikere og andre interesserte i næringslivet, hvor det orienteres om muligheter og aktuelle prosjekter.	Større påtrykk overfor utbyggere for å tilrettelegge for <i>vannbåren varme</i>
Lage flere <i>kurser</i> innen bioenergi	Tettere samarbeid med Fremtidens byer for å utvikle flere, nye <i>bioenergi</i> prosjekter.
Tilrettelegge for aktører som kan levere bioenergi og selge inn nærvarme på lik linje som <i>fjernvarmeeiere</i> .	Prosjektet bør inkludere andre <i>fornybare energikilder</i> som sol, småkraft mv. Styrke veiledningen på helhetsløsninger.

4.10 Andre forhold

Intervjuobjektene fikk også anledning til å kommentere andre forhold enn det som var kommet fram under spørreundersøkelsen, og svarte følgende:

- Det offentlige bør være mye mer involvert.
- Et prosjekt av denne typen bør ha mer fokus på synlighet, markedsføring utad mot prioriterte målgrupper.
- Etablere kontakt med sekretariatet i "Fremtidens byer" og studere hjemmesidene til Miljøverndepartementet.
- En slik stilling med koordinerende og pådriver funksjoner bør bli permanent. Det tar tid å bygge opp kompetanse, kjennskap og innsikt i det marked man vil betjene.
- Vi fikk den kontakt og de opplysninger vi hadde behov for av prosjektleder.

4.11 Andre partnere / aktører

Intervjuobjektene ble spurt om det var andre partnere / aktører som bør være med i et eventuelt nytt opplegg:

- Energiselskapene satser stort, f.eks Akershus Energi. Inspirerende å oppleve. De har faglig sett svært dyktige medarbeidere.
- Må sørge for at kommunene blir mer involvert. Jobbe tett opp mot byene. Prøve å etablere et forpliktende samarbeid.
- Kommuner og andre store offentlige etater må medvirke som pådrivere når ny, fornybar energi skal tas i bruk. Det blir lett spørsmål om kapital, veid opp mot miljø og bærekraftig utvikling
- Medierådgivere
- Skogselskapene i Oslo/Akershus og Østfold. (Skogselskapet i Akershus har holdt bioenergikurs for over 3000 personer på Østlandet).

4.12 Kontaktpersoner / Godt fornøyd

Intervjuobjektene ble først spurt om hvem de hadde hatt mest kontakt med, og dernest om det var noen av disse man var særlig godt fornøyd med.

I prioritert rekkefølge ble følgende personer navngitt av flere under både mange og under gode kontakter:

- Øyvind Halvorsen, Innovasjon Norge
- Grethe Walle, Prosjektleder
- Trond Hammeren, Innovasjon Norge

For øvrig ble følgende navngitt som "personer og institusjoner man hadde hatt kontakt med om bioenergi":

- Egil Erstad, COWI
- Jan Bjerne Larsen, Sweco
- Kristian Noer, Havass
- Finn Frøshaug, Trøgstad kommune
- Halvor Western, Akershus Skogselskap
- Håvard Midtskogen, ”
- Otto Gabestad
- Jan Bjerketvedt, Fylkesmannen i Østfold
- Stian Sandbekkbråten
- Rune Myklebust, Hobøl Næringsforum
- Simen Gjølshjøl, Skog og landskap
- Innovasjon Norge, Østfold Energi, Viken Skog, Nannestad kommune

5. DISKUSJON OG KOMMENTARER

Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold – senere kalt prosjektet – er et eksempel på hvordan et regionalt nettverk søker å reflektere overordnede *politiske* mål. EU har presisert sine mål om produksjon og bruk av bioenergi innen EU, og Norge følger opp med hva som skal være våre nasjonale mål. Disse dokumentene skal samtidig avspeile de rammebetingelser som man anser nødvendige for å nå disse målene.

For å gjøre planene *operative* må de brytes ned i *regionale og subregionale* planer - for eksempel kommunale planer. Den bakenforliggende ide er at de som blir involvert må kunne identifisere seg med utfordringene – forstå utfordringene og akseptere de. I et mindre nettverk

vil ofte aktørene allerede ha opprettet ulike samarbeidsrelasjoner som et prosjekt vil kunne dra nytte av. Dette har medvirket til at man noen steder i Norge har etablert regionale nettverk med det formål å øke bruken av bioenergi – les: BIOREG, Grønn Varme, Oplandske Bioenergi, Arena Bioenergi Innlandet m.fl. Målgruppen for disse nettverkene er i stor grad lokalmiljøet, og erfaringer tilsier at man neppe skal gå utover fylkesplanet hvis man søker å inkludere nye aktører i et mer forpliktende og direkte samarbeid om ny virksomhet.

Prosjektlederen er en nøkkelspiller både ved å initiere ny virksomhet, ved å tilføre ny kunnskap, og senere ved oppfølging og kommunikasjon innen og mellom ulike nettverk. Nettverkene arbeider forskjellig, og ofte med en kombinasjon av ulike arbeidsoppgaver:

Informasjon / undervisning

I lys av prosjektets målsetting har det generelle informasjonsarbeidet i dette prosjektet vært tilfredsstillende, - noe som også fremgår av spørreundersøkelsen. Det har vært et variert tilbud i form av bioenergidager i ulike kommuner, besøk / fakturer ved andre anlegg i Norge og utlandet av interesserte grupper, bioenergikurs i samarbeid med skogselskapet, og en folder som gir en kort innføring i bioenergi.

Intervjuobjektene ønsker primært at det blir formidlet kvalitetssikret kunnskap om produksjon og bruk av bioenergi, - og ikke minst et sammenligningsgrunnlag med andre nye, fornybare energikilder. Man ønsker økt forståelse og holdningsendringer i lokalsamfunnet om miljø, energibruk, energiøkonomisering / økonomi, sysselsetting og bioenergiens plass i et slikt lokalt bilde. Man ønsker å legge til rette for enkel kommunikasjon med ulike aktører om tekniske, økonomiske og organisasjonmessige utfordringer. Ikke minst er man opptatt av å etablere et eller flers lokale nettverk innen og mellom produsenter og brukere av bioenergi for å utveksle erfaringer og utvikle samhold mm.

Skog og landskap mener at prosjektet langt på vei har lykket med informasjonsopplegget i en første fase. I neste fase bør større oppmerksomhet rettes mot lokal presse, lokal administrasjon og lokal politisk ledelse, - noe som også fremkommer av spørreanalysen. I første fase har informasjonen i stor grad vært rettet mot skog-/landbruk, og denne målgruppen bør fortsatt være i fokus. I neste fase bør informasjon i større grad være markedsorientert og mer rettet mot de som anvender biomasse, og som har en avgjørende stemme i beslutningsprosessen for nye anlegg.

I spørreundersøkelsen fremkommer flere forslag som kan oppgradere informasjonsarbeidet, -f.eks bruk av *mediarådgiver*. Vi støtter forslaget om *evalueringsmøter* hvor bioenergi oppdateres og presenteres. Hva som har skjedd er like viktig som hva som er aktuelt. Det er viktig med *erfaringsutvikling* sammen med beslutningstakerne (politikere). Intervjuobjektene poengterer nødvendigheten av *lokale temamøter* for politikere og andre interesserte fra næringslivet, hvor det orienteres om muligheter og aktuelle prosjekter

Informasjon må i større grad rettes direkte mot lokal politisk ledelse. Vi mener man har oppnådd kunnskapsheving i grasrota, en positiv holdningsendring i noen sektorer, og kontaktskapende virksomhet som har forsterket nettverksbygging på ulike regionale plan

Kommunale energiplaner

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene (MD, 2009) vil bli et viktig dokument i arbeidet for økt bruk av bioenergi. Man tar ikke minst sikte på en oversikt over forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon i kommunen. Man forutsetter ambisiøse mål for en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig. Tiltak og virkemidler, handlingsplan mv. står for tur.

Kommunene kan derfor bidra til å redusere Norges utslipp av klimagasser og til å gjennomføre energieffektivisering og omlegging til miljøvennlige energiformer. Av Olje- og energidepartementets Strategi for økt utbygging av bioenergi av 1. april 2008 fremgår det at alle

kommuner skal ha en energi- og klimaplan innen 1. januar 2010.

For den enkelte kommune vil denne planen danne grunnlag for en mer detaljert behovsanalyse og handlingsplan. Man forventer at kommunene går foran i arbeidet med å redusere klimagassutslipp, sikrer mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene, samt at de bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med å redusere klimagassutslipp. Ikke minst liste opp å prioritere nye og oppgraderte anlegg for bruk av biobrensel.

På bakgrunn av de nettverk som allerede er etablert og det arbeid som er nedlagt vil *prosjektleder kunne spille en viktig rolle* både som initiativtager, lobbyist, pådriver, samt påse at det er rammebetingelser som er i samsvar med planene. I dette arbeidet bør prosjektleder fortsatt vedlikeholde kontakten mot gardsvarmeanlegg og bondevarmeselskap, men utvide virksomheten til å omfatte all form for varmeproduksjon og – distribusjon fra biobrensel. Øke engasjementet for nær- og fjernvarmeanlegg i fylket ved å endre/utvide prosjektets målsetting.

Aktører, organisasjon og ledelse

Oppdragseierne til prosjektet har vært Innovasjon Norge, Fylkesmann og – kommune samt Skogsamvirket. Som en første fase kan valget av aktører ha vært formålstjenlig – ikke minst i lys av kommunenes klima- og energiplanlegging. Mer aktiv medvirkning fra kommune og fylke samt kompetanseheving i de samme etater er nevnt av flere. Prosjektleder kan være en pådriver og rettleider når energiplanen skal implementeres i kommunen.

I fortsettelsen vil vi anbefale en mer markedsorientert målsetting som i tillegg til å formidle kunnskap om biobrensel kan være en mer direkte pådriver i bygging av varmeanlegg. Vi vil anbefale at man trekker inn *nye aktører* med mer erfaring i prosjektering av anlegg og salg av energi. Vi tenker da spesielt på *energiverk* i fylkene som allerede har engasjert seg i bioenergibransjen. Prosjektleder påpeker at kommunene som etterspør bioenergi til sine bygg gjennom anbudsutlysning ofte velger etablerte varmeleverandører. Årsaken kan være at bønder og skogeiere ikke har erfaring og rutine med å gi anbudsbesvarelser.

Man skal heller ikke underslå at *nye råstoffleverandører* som Statnett, Statens veivesen og Jernbaneverket kan være viktige bidragsyttere for biobrensel fra kraftnett og transportkorridorer. I spørreundersøkelsen er også Skogselskapene i Oslo/Akershus og Østfold trukket fram, samt sekretariatet i "Fremtidens byer" – kfr. MDs hjemmeside – for å utvikle flere, nye bioenergiprojekter.

En fortsettelse av prosjektet forutsetter en prosjektleder på helårsbasis med støtte av et *rådgivende utvalg* – som i dag. Representasjonen i utvalget bør vurderes på nytt i lys av nye aktører. Innen rimelighetens grenser bør man tilstrebe nær kontakt – evt. representasjon – mellom utvalget og konkrete enkeltprosjekter i fylkene. (Eksempel: Oplandske Bioenergi er et selskap med utspring i skogbruket. Det eies av Mjøsen Skog, flere allmenninger og skogeierlag og rundt 50 skogeiere, - i tillegg har Eidsiva Energi en 34 % andel. Forretningsideen er å være totalleverandør av kortreist og CO2-nøytral energi.)

Undersøkelsen har vist at Innovasjon Norge har spilt en sentral rolle, og fortsatt vil ha en slik rolle i framtida. Et fortrolig og godt samarbeid med utvalget vil være en naturlig forutsetning for et godt resultat. Prosjektleder påpeker at det er mange i Akershus og Østfold, som har mottatt forstudiemidler fra Innovasjon Norge, men at en stor andel ikke har kommet videre i prosessen. Det henstilles til Innovasjon Norge å se på grunnen til *hvorfor så mange forstudier ikke videreføres*. Det henvises også til at initiativtakerne – ofte bønder og skogeiere – ikke har den nødvendige erfaring i å gi anbudsbesvarelse i den form kommunen krever. Dette kan være en av årsakene til manglende oppfølging.

Generelt gjelder at man må søke etter mulighetene for kobling mellom eierskap og driftsansvar på nye anlegg.

Teknologi og drift

Spørreundersøkelsen bekrefter at fram til i dag har *kunnskapen* om fornybar energi hos

konsulenter og entreprenører innen bygg, anlegg og varmeteknikk, som skal utrede energiløsninger i statlige, fylkeskommunale og kommunale bygg, har vært *for dårlig*. Prosjektleder foreslår at kommunene fremmer krav om basiskunnskap fra bransjen om alle fornybare energibærere før man inngår en rammeavtale. Tilsvarende kompetansekrav og evt. referanser bør også kreves ved utredning av gårdsanlegg.

Prosjektleder bør utarbeide en strukturert liste over aktuelle aktører i hele verdikjeden, og gjerne med referanse til anlegg hvor vedkommende har medvirket. Med andre ord en ikke-autorisert opplisting av mulige støttespillere.

Finansiering og lønnsomhet

Som en viktig del av informasjonsarbeidet skal prosjektleder ha oversikt over og følgelig også kunne informere om og henvise til ulike former for tilskudds- / finansieringsordninger. Prosjektlederen bør selv kunne delta aktivt i utformingen av søknader.

I spørreundersøkelsen etterlyses tilbud om lønnsomhetsvurderinger fra prosjektleder / prosjektet.

6. REFERANSER

- Grimsrud, Ellef (2006): Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold – Søknad (4s.)
- Walle, Grethe (2009): Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold – Sluttrapport 01.12. 2006-01.10.2009 (22s.)
- Walle, Grethe (2009): Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold – Prosjektrapport 01.12.2006 – 01.09.2009 (34s.)
- Larsen, Øyvind Stranna (2009): "Økt kompetanse er viktig" – portrettintervju med Grethe Walle.
- Miljøverndepartementet (2009): "Klima og energiplanlegging" – Statlig planretningslinje for klima og energiplanlegging i kommunene (6s.)

VEDLEGG:

Kopi av utsendt brev med spørreskjemaer.

Til samarbeidspartnere og andre bidragsyttere til prosjektet

Ås, 10. november
2009

Brukerundersøkelse om ”Bioenergiprojektet i Akershus og Østfold”

Bioenergiprojektet var et konkret tiltak for å nå nasjonale og regionale målsettinger om reduserte klimagassutslipp og økt bruk av bioenergi i Akershus og Østfold. Prosjektet engasjerte en prosjektleder (Grethe Walle) som gikk inn som pådriver og tilrettelegger i konkrete bioenergiprojekter, og dette har pågått i 2½ år (2007-2009).

Prosjekteierne¹ har et ønske om stadig å bli bedre, og skal derfor gjennomføre en brukerundersøkelse blant de som kjenner og/eller har samarbeidet med prosjektet og prosjektleder. Prosjekteierne ønsker både en vurdering/evaluering av prosjektet og en analyse/anbefaling på nye utfordringer. Det er ønskelig at både faglige (bioenergi) og organisatoriske (prosjektorganisering/drift) aspekter blir behandlet.

Fylkesskogmester Jan Bjerketvedt, Fylkesmannen i Østfold har gitt Norsk institutt for skog og landskap i oppdrag å gjennomføre analysen, og nå håper vi at du er villig til å bidra med dine synspunkter.

Undersøkelsen

Spørreundersøkelsen er formet som en påstandsanalyse, der du skal si deg mer eller mindre enig i en rekke utsagn. Påstandene er i utgangspunktet negativt formulert. Dette betyr IKKE at vi tror prosjektet og prosjektleder oppfattes slik, men fordi en slik spørsmålsform engasjerer og gir klarere svar!

Konfidensiell behandling

Grunnen til at prosjekteierne bruker en ekstern virksomhet til å gjennomføre undersøkelsen, er at man antar at det da er lettere å få helt ærlige og frimodige svar, - også om eventuelle forhold av negativ karakter. Det er altså en forutsetning at prosjekteierne ikke skal få vite hvem som har avgitt svar!

Vi håper du har tid til å spandere et kvarter på å hjelpe prosjekteierne til å bli bedre, og ber deg vennligst benytte lenken i denne e-posten [innen 30. november](#).

Med hilsen

skogoglandskap.no

Norsk institutt for skog og landskap

Simen Gjølshjøl

Kontaktperson: Gunnar
Wilhelmsen,
[gunnar.wilhelmsen@](mailto:gunnar.wilhelmsen@skogoglandskap.no)

64 94 91 13 / 911 97 203

¹ Innovasjon Norge Akershus og Østfold, Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Akershus fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold, Østfold fylkeskommune, Havass BA, Viken Skog BA.

A. Kompetanse

Sett ring rundt én av
tallverdiene

Nr.	Påstand	Helt enig						Helt uenig						Ikke aktuelt/ vet ikke
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1	Prosjektleder har ikke bidratt noe til etablering og bygging av bioenergibaserte anlegg	1	2	3	4	5	6							IA
2	Prosjektleder har for dårlig fagkunnskap om bioenergi	1	2	3	4	5	6							IA
3	Vi trenger ikke regionale pådrivere innen bioenergibransjen. Prosjektleder ble ikke en naturlig faglig støttespiller og rådgiver for oss	1	2	3	4	5	6							IA
4	Prosjektleder utførte ikke god nok oppfølging av prosjektene	1	2	3	4	5	6							IA
5	Prosjektleder har vært lite flink til å gi oss anbefaling om rådgivere i andre fagmiljø	1	2	3	4	5	6							IA
6	Det skal ikke fremsettes formelle krav til konsulenter som skal utrede energiløsninger i offentlige bygg ("autorisasjon")	1	2	3	4	5	6							IA
7	Det er unødvendig å lage rammeavtaler –standardavtaler - med konsulenter og entreprenører	1	2	3	4	5	6							IA
8	Det skal ikke stilles krav til de samme aktørene om basiskunnskap for <i>andre fornybare</i> energibærere	1	2	3	4	5	6							IA
9	Kommunene (politikere og saksbehandlere) får ikke den veiledning de trenger for å planlegge fremtidig bruk av bioenergi	1	2	3	4	5	6							IA
10	Det skal ikke stilles krav til kurs for off. saksbehandlere	1	2	3	4	5	6							IA
11	Kommunene har fortsatt liten forståelse for bioenergi	1	2	3	4	5	6							IA
12	Prosjekteierne har i dag fortsatt ikke en faglig forsvarlig holdning til bruk av biomasse til bioenergi	1	2	3	4	5	6							IA

B. Synlighet, kommunikasjon og anseelse

Sett ring rundt én av tallverdiene

Nr.	Påstand	Helt enig						Helt uenig						Ikke aktuelt/ vet ikke
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1	Fylkesmannen hadde dårlig kontakt med bioenergibransjen / oss / meg	1	2	3	4	5	6							IA
2	Fylkeskommunen hadde dårlig kontakt med bioenergi-bransjen/oss/meg	1	2	3	4	5	6							IA
3	Kommunen hadde dårlig kontakt med bransjen / oss /meg	1	2	3	4	5	6							IA
4	Innovasjon Norge hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg.	1	2	3	4	5	6							IA
5	Skogeiersamvirket hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg	1	2	3	4	5	6							IA
6	Prosjektleder hadde dårlig kontakt med bransjen / oss / meg	1	2	3	4	5	6							IA
7	Prosjektleder var dårlig til å informere om viktige regler og bestemmelser for vår bransje	1	2	3	4	5	6							IA
8	Prosjektleder arrangerte for få fellessamlinger for vår bransje	1	2	3	4	5	6							IA
9	Prosjektleder tok altfor sjelden kontakt med meg/vårt firma/organisasjon	1	2	3	4	5	6							IA
10	Prosjektleder møtte ikke opp på viktige bioenergi arrangement	1	2	3	4	5	6							IA
11	For oss er prosjektleder mer en motstander enn en samarbeidspartner	1	2	3	4	5	6							IA
12	Prosjektleder evnet ikke å bruke media for å fronte prosjektet	1	2	3	4	5	6							IA
13	Vi savnet lobbyvirksomhet fra prosjektleder overfor besluttede og finansierende instanser	1	2	3	4	5	6							IA

C. Organisjon og drift

Sett ring rundt én av
tallverdiene

Nr.	Påstand	Helt enig						Helt uenig						Ikke aktuelt/ vet ikke
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1	Prosjekteier har ingen felles strategi for å fremme bruk av bioenergi i fylket.	1	2	3	4	5	6							IA
2	Prosjekteier har de siste årene vist liten evne til omstilling mot bioenergi	1	2	3	4	5	6							IA
3	Fylkesmannen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	1	2	3	4	5	6							IA
4	Fylkeskommunen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	1	2	3	4	5	6							IA
5	Kommunen har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	1	2	3	4	5	6							IA
6	Innovasjon Norge har en lite konsekvent saksbehandling for bioenergisaker	1	2	3	4	5	6							IA
7	Vi savnet å kunne kontakte prosjektleder utenom vanlig kontortid	1	2	3	4	5	6							IA
8	Vi opplevde at prosjektleder var mer opptatt av interne ting enn hensynet til brukerne	1	2	3	4	5	6							IA
9	Vi opplevde at prosjektleder fraskrev seg ansvaret for problemer i faglige "gråsoner"	1	2	3	4	5	6							IA
10	Prosjektleder initierte ikke kontakt med energiverkene i fylkene	1	2	3	4	5	6							IA
11	Prosjektleder initierte ikke etablering av nettverk / samarbeid mellom bioenergi-aktører i fylket	1	2	3	4	5	6							IA
12	Prosjektleder dro ikke full nytte av styringsgruppa/prosjekteierne – for få møter	1	2	3	4	5	6							IA

D. Service, brukerbehandling og tilgjengelighet

Sett ring rundt én av
tallverdiene

Nr.	Påstand	Helt enig						Helt uenig						Ikke aktuelt/ vet ikke
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1	Det er vanskelig å få tak i rett person hos fylkesmannen	1	2	3	4	5	6							IA
2	Det er vanskelig å få tak i rett person i fylkeskommunen	1	2	3	4	5	6							IA
3	Det er vanskelig å få tak i rett person i kommunen	1	2	3	4	5	6							IA
4	Det er vanskelig å få tak i rett person hos Innovasjon Norge	1	2	3	4	5	6							IA
5	Saksbehandlerne hos de samme etater er lite innstilt på samarbeid	1	2	3	4	5	6							IA
6	Prosjektleder var lite flink til raskt å finne den rette saksbehandleren for meg	1	2	3	4	5	6							IA
7	Prosjektleder lovet mer enn hun kunne holde	1	2	3	4	5	6							IA
8	Prosjektleder hadde liten vilje til å stå på når ting hastet	1	2	3	4	5	6							IA
9	Prosjektleder var ikke flink til å innrømme feil og rette opp disse	1	2	3	4	5	6							IA
10	Det tok for lang tid før vi fikk tilbakemelding ved henvendelse til prosjektleder	1	2	3	4	5	6							IA
11	Vi savnet å kunne møte prosjektleder ansikt til ansikt	1	2	3	4	5	6							IA

E. Utdypende spørsmål

Bioenergi prosjektet i Akershus og Østfold hadde som mål å:

- Kartlegge prosjekter som har et potensial som bioenergibaserte varmeanlegg
- Kartlegge aktører som er og kan være potensielle leverandører for å realisere bioenergibaserte anlegg
- Tilrettelegge for og utarbeide informasjon til aktører som ønsker å etablere bioenergibaserte anlegg
- Etablere et nettverk for aktører innen produksjon av brensel og varmesalg med tanke på erfaringsutveksling
- Bidra til kompetanse oppbygging innen offentlig forvaltning og annet næringsliv

Hvilket av disse fem målene vil du si er det viktigste. Marker i marginen med 1, 2, 3 for å angi første, annet og tredjeprioritet blant de fem målene som er listet opp).

Dette var i utgangspunktet hva prosjekteierne forventet skulle bli utført. Er det tre målområder hvor du mener prosjektleder har lykkes godt i prosjektperioden?

1. _____

2. _____

3. _____

I et evt. nytt prosjekt - er det noen målområder eller arbeidsoppgaver hvor prosjektlederen må bli vesentlig bedre?

1. _____

2. _____

3. _____

Kan du nevne noen helt nye områder som bør inngå i et evt. nytt initiativ?

1. _____

2. _____

Er det andre partnere / aktører som bør være med i et evt. nytt opplegg?

Er det andre forhold du ønsker å kommentere?

F. Om brukeren (intervjuobjektet)

Sett ett kryss:

Bransje: Råstoffleverandør (Skogeier / skogorg. mv.)
Treforedling / trevareindustri
Off. myndighet (Fylke, kommune mv)
Forskning / undervisning
Konsulent (Energi/økonomi mv)
Skogsentreprenør / transport
Biovarmeanlegg (selger / eier / bruker mv)
Annet (.....)

Fylke: _____

Sett ett kryss:

Stillingskategori: Toppleder (inkl. selvstendig næringsdrivende)
Mellomleder
Medarbeider

Hvilken person har du hatt
mest kontakt med om bioenergi
(fylkesmann, fylkeskommune, kommune,
Innovasjon Norge, konsulent, org.,
prosjektleder mv.)? Navn/virksomhet: _____

Er det en person i ditt bioenergi-
nettverk du er særlig godt for-
nøyd med? Navn / virksomhet: _____

Sett ett kryss:

Hvor ofte var du i kontakt med
prosjektleder i 2007-9? 0
1 – 2 ganger i året
3 – 10 ganger i året
Mer enn 10 ganger i året